

VÝPRAVA DO DOBY ROMÁNSKÉ K PEŘEJÍM ŘEKY DOUBRAVY

Pojďte s námi!

“

**Víte, jak se tehdy
bydlelo?**

**Víte, co naši
předci jedli?**

**Víte, jaká byla móda
před tisícem let?**

”

**POZNÁVÁNÍ JE
DOBRODRUŽSTVÍ!**

3–7 let

2 km

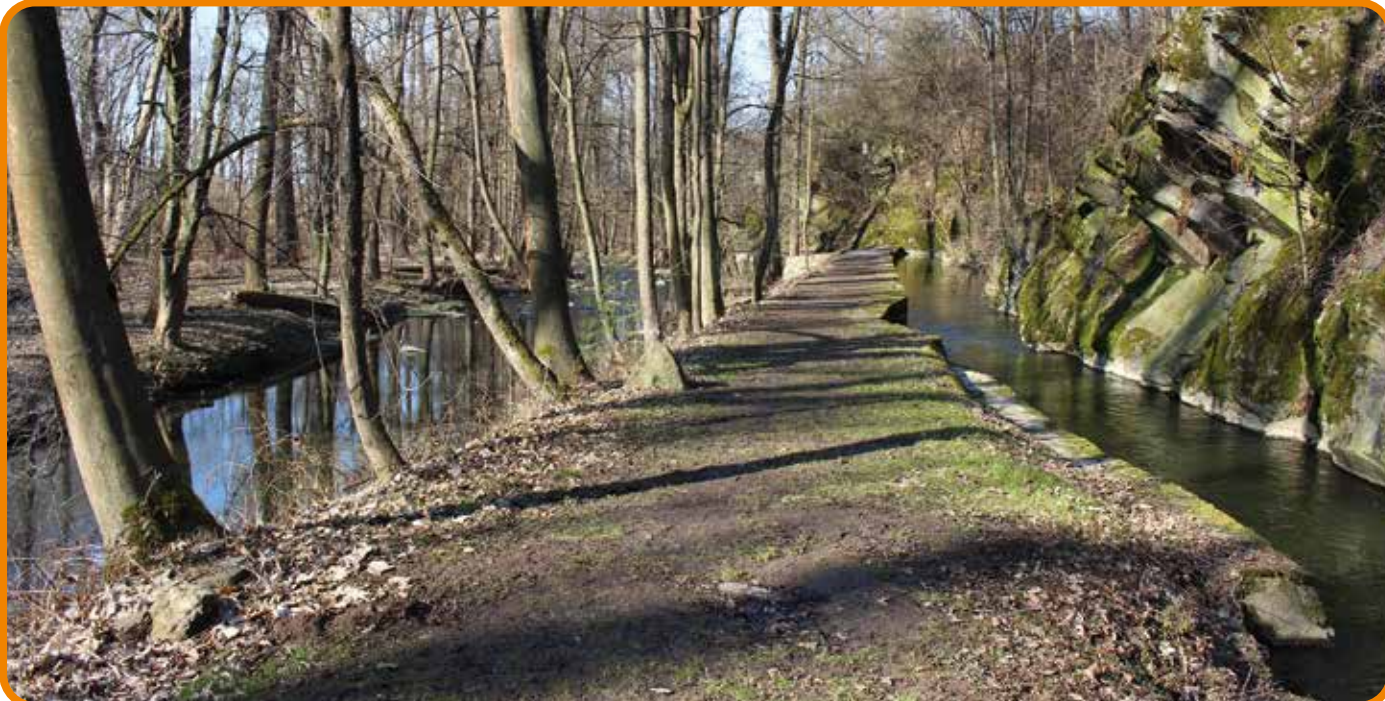
Stáhněte si brožuru
a interaktivní mapu
za použití QR kódu!

VÝPRAVA K PEŘEJÍM ŘEKY DOUBRAVY

2 (8)

Výprava začíná u starobylého kostela sv. Kříže. Půjdeme 1 km po zelené značce krásným přírodním prostředím podél řeky Doubravy k jejím peřejím a zpět. Celý výlet má délku 2 km v rovinatém terénu a je určen pro děti od 3 let. Cestou se dozvíme o tom, jak kdysi lidé bydleli, prozkoumáme záhadu vodního tunelu, povíme si pověst z pradávných českých dějin o pradlence Boženě a knížeti Oldřichovi a samozřejmě budeme poznávat.

Časový rozvrh a délka výpravy	Nástupní místo Kostel sv. Kříže – GPS 49.8758844N, 15.5382150E Parkování u kostela sv. Kříže u Ronova n. Doub. zdarma Výlet i s povídáním a úkoly je asi na 2 hod. 2 km v rovinatém terénu
Informace k výpravě	Vstupné stezka volně přístupná WC možno pouze v přírodě Svačina vlastní, možno zajistit balíčky, např. z Kruhu Zdraví Chrudim Prohlídka vnitřku kostela sv. Kříže – zde je nutné dostatečně dopředu se domluvit Kontakt: paní Šírká, stanislava.smolova@ronovnd.cz, tel: 608 725 159 Odborný průvodce: lze objednat předem, kontakt: tereza.smidova@seznam.cz
Navíc	Můžeme se cestou zpět zastavit i v nedalekém Ronově nad Doubravou , kde je krásně upravené náměstí s kašnou. Zde si můžeme koupit něco dobrého na zub nebo se přímo najíst v Restauraci U Vavřínce
Co s sebou pro dospělé doprovod	Kladívko Zdroje, kde se můžeme dozvědět víc a ukázat dětem obrázky: Kniha Život ve staletích 12. století – Vlastimil Vondruška www.curiaivtkov.cz/clanky-historie – najdeme zde vaření, odívání, bydlení, kupce atd.
Pohádka	Jak Rumcajs řekl a Cipísek střelil trojím žaludem http://pohadky-online.eu/cipisek/jak-rumcajs-rekl-a-cipisek-strelil-trojim-zaludem/
Orientační kalkulace dopravy	Autobusová doprava – autobus pro 42 osob (ceny jsou orientační 48 Kč/km, 242 Kč/hodina čekání) – přepravu si každý individuálně zajišťuje sám dle uvážení.
Aktuálnost informací	www.ronovnd.cz

Náročnost výpravy

nízká

střední

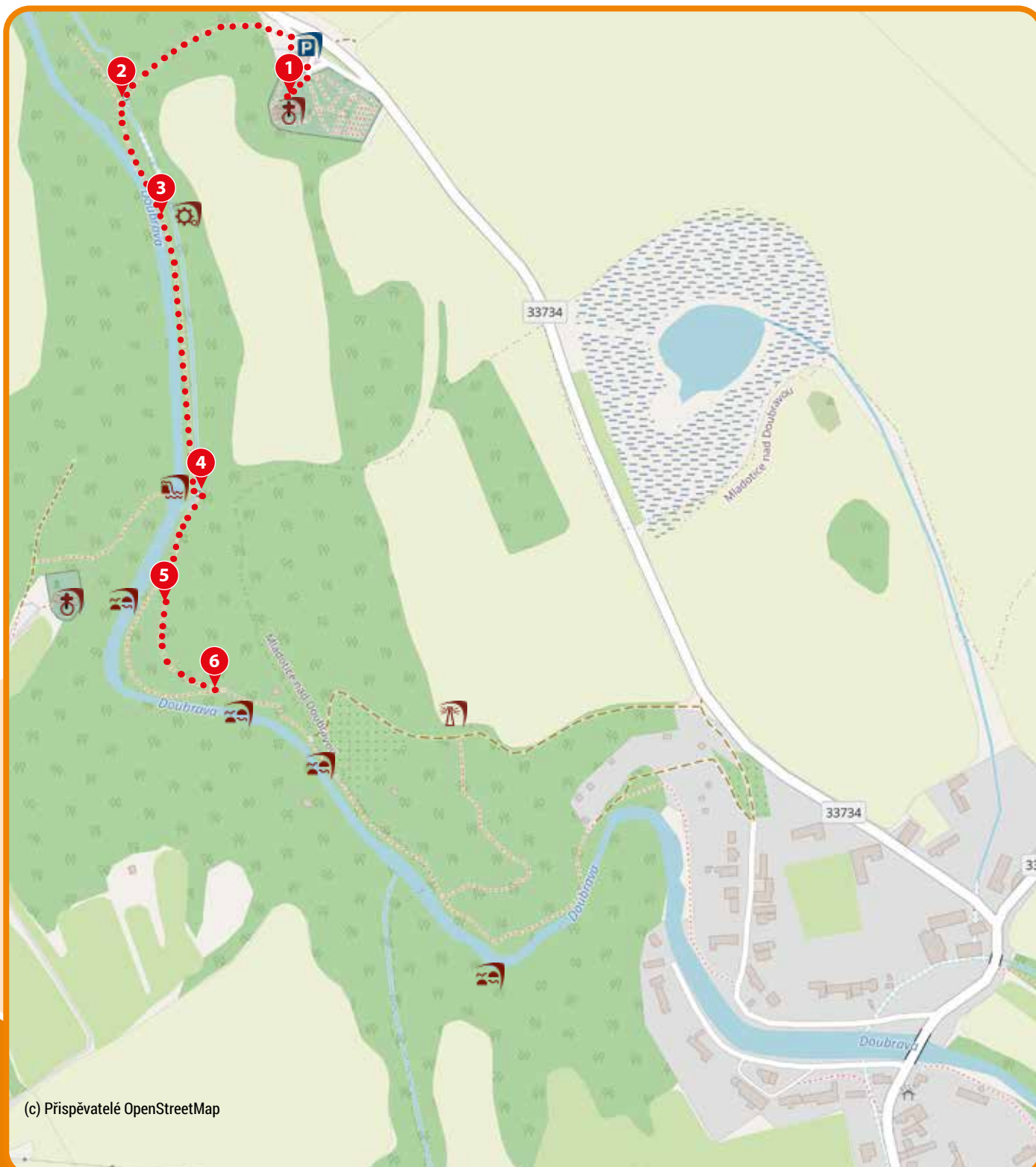

těžká

Vydal MAS Železnohorský region, z.s., Nám. Míru 288, 538 03 Heřmanův Městec © 2021

MAPOVÝ PODKLAD

Kostel sv. Kříže
Kostel sv. Martina

Technická památka – vodní tunel na Doubravě

Peřeje na Doubravě

Jez na řece Doubravě

Vyhlídkové místo

Parkoviště u sv. Kříže

1

ZASTÁVKA KOSTEL SV. KŘÍŽE

POPIS TRASY: Postavíme se z jižní strany kostela (je tam nová omítka).

VYPRAVĚČ VYPRÁVÍ: Děti, tahle stavba je kostel sv. Kříže.

Máte tam, kde bydlíte, kostel? Víte, k čemu kostel je?

Dříve všichni lidé věřili, že se o ně stará dobrý Bůh, který je má rád a všichni chodili do kostela prosit o to, aby se měli dobře, aby měli co jíst (aby se jim podařila úroda), za uzdravení lidí, které měli rádi. Chodili se sem poradit s Bohem o různých věcech, které pro ně bylo těžké rozhodnout. Takže kostel byl pro ně úplně nejdůležitější stavba.

Tento kostel byl postaven velmi, velmi dávno, dokonce dřív, než žili rytíři v kovovém brnění. Tento kostel postavili lidé téměř před 1 tisícem let v době románské. Původně byl menší – končil zde, kde končí nová omítka. Byl asi poloviční a neměl žádnou věž. Protože byl kostel pro lidi tak důležitý, tak si dali s jeho stavbou ohromnou práci a udělali ho z kamene, i když sami bydleli jen v malých dřevěných domcích. Pojďte se na to podívat, uvidíme to zvenku z druhé strany kostela.

Pokud jsme se domluvili na otevření kostela, můžeme si nyní prohlédnout i jeho vnitřek, kde to starobylostí jen dýchá. Uvidíme zde románské malby na stěnách. Můžeme si ukázat, jak lidé v té době chodili oblékáni pomocí obrázků (z knihy Život ve staletích 12. století nebo z internetu www.curiavitkov.cz/clanky-historie) a srovnat to s tím, co vidíme namalováno na zdech.

Představme si na chvíli, že ti dávní lidé zde stáli stejně jako my teď.

POPIS TRASY: Vyjdeme z kostela opět ven.

VYPRAVĚČ VYPRÁVÍ: **A co je tady vlastně divného? Nezdá se vám, děti, ten kostel takový opuštěný? Co tu kolem kostela chybí?**

Chybí tu vesnice. Ta tu ale dříve stávala a tehdy dávno vypadaly její domy tak tak, jak vidíme na fotografii o obrázku na první stránce.

Už jsme si povídali, že domy tehdy byly ze dřeva. Čím si myslíte, že se uvnitř topilo?

Topilo se dřevem, které hořelo na otevřeném ohništi. Představte si, že byste si doma třeba v kuchyni udělali ohníček – takový ten, co si na něm opékáme buřtíky. Tak takové to tehdy bylo.

Vidíte, že dům nemá okna?

Tehdy domy okna neměly. Lidé neuměli totiž udělat okna jako my dnes se sklem, přes které je vidět, ale neprojde jím zima. Tehdy, když chtěli udělat okno, tak to byla vlastně jen díra ve zdi a tou by utíkalo teplo ven. Vždyť víte, jaké to je, když se v zimě otevře okno a ledový vzduch na nás může dovnitř.

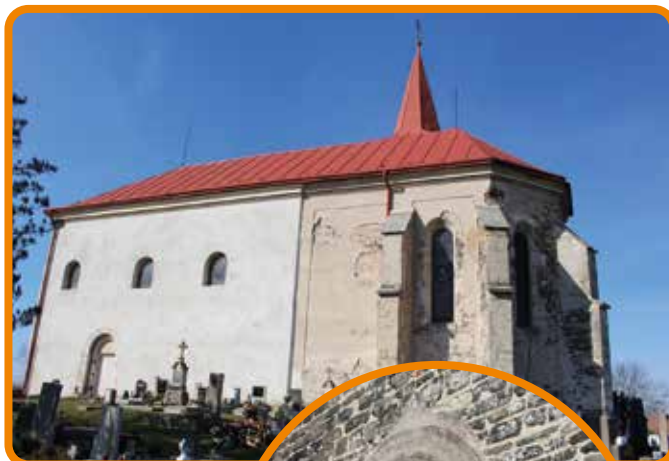
Co myslíte? Byla uvnitř spíš tma nebo hodně světla?

Správně! Když dům nemá okna, je tam spíše tma a světlo je jenom od ohně.

Podívejte se ještě znovu na obrázek. Co to má dům na střeše, aby do něj neprše-

To je těžká otázka! Na střeše je rákosí.

POPIS TRASY: Od kostela sejdem k rozcestníku. U něj si s dětmi ukážeme zříceninu hradu Lichnice na hřebeni Železných hor a městečko Ronov nad Doubravou.

Byl se někdo z vás už podívat na Lichnici?

POPIS TRASY: Od rozcestníku vyrazíme po zelené turistické značce směr Mladotice. Po asi 200 m přejdeme vodní kanál, tedy náhon k mlýnu a přiblížíme se k řece Doubravě.

2 ZASTÁVKA U MOSTKU PŘES NÁHON

Děti, víte, co je to náhon?

To je umělý potok, který udělal člověk, aby přiváděl vodu na mlýnské kolo. Určitě jste mlýnské kolo viděli v pohádkách. Mlýn, ke kterému teče tahle voda, stojí tak daleko odtud, že ho nemůžeme vidět – až na kraji městečka Ronova.

Zastavíme se po dalších pár metrech u vodního tunelu – máme jej po levé ruce.

3 ZASTÁVKA U VODNÍHO TUNELU

Děti, podívejte se, jak tady voda vytéká ze skály! Honem! Musíme popojít kousek dál a zjistit, jak se ta voda do skály dostane! Vidíte? Ve skále je tunel!

Vrátíme se k místu, kde voda ze skály vytéká.

K tomuto tunelu se váže pověst ze starých dob. Vypráví se, že v dávných časech řádili v okolních lesích dva loupežníci. Přepadávali pocestné a brali jim peníze a i vše, co s sebou nesli: třeba jablka nebo vejce na trh. Děti, oni kradli lidem i boty! No, ale každá nepravost musí být potrestána, a tak ti dva loupežníci byli nakonec chyceni a odvedeni na hrad Lichnice, který jsme si před chvílí ukazovali.

Pán hradu je odsoudil k trestu nejvyššímu: k trestu smrti. Pak se ale k němu přitočil jeho rádce a pošeptal mu: „Pane, víš, jak budujeme vodní náhon k našemu mlýnu dole u řeky Doubravy? No, tak tam se nám postavila do cesty skála – zastavili jsme práce. Nevíme, co s tím.“

„No a dál?“ zeptal se netrpělivě pán.

„Napadlo mě: zadejte to těmhle loupežníkům jako úkol! Ať prosekají tu skálu!“

Ten nápad pána Lichnice i celého kraje nadchl! A tak loupežníci dostali na výběr: „Bud' prosekáte tunel pro vodu ve skále, nebo přijdete o hlavu!“

No, co myslíte, že si vybrali? Samozřejmě, že tu skálu zkusí prosekat!

Loupežníci dostali do ruky kamenické kladívko a začali každý sekat z jedné strany.

Děti, víte, jak vypadá kladivo?

Kamenické je dost podobné. Tak teď si představte, že s ním máte udělat do skály díru! Loupežníci se pachtili a lopotili od rána do noci mnoho dní. Každý sekal z jedné strany. Měli se uprostřed skály potkat, vždyť sekali proti sobě. Jenže, co se nestalo! Neuměli to nijak vyměřit, a tak se minuli! Když to rádce viděl, nařídil jim, aby sekali do strany, a tím tunel propojili. Dodnes je ve skále prudká zatáčka. Loupežníci si těžce odpracovali své hříchy a my tady stojíme a voda proudí skálou od dávných časů až dodnes!

Pojďte. Půjdeme dál až k místu, kde náhon začíná.

Po dalších 300 m dojdeme k jezu na Doubravě.

4 ZASTÁVKA JEZ A STAVIDLO NA DOUBRAVĚ

Děti, tady si můžeme prohlédnout místo, kde voda z řeky teče do náhonu. Stavidlo znáte asi z pohádek. Podle toho, jak hodně

se zvedne, tak moc teče vody do náhonu a k mlýnu. Kdyby chtěl v dřívějších dobách někdo mlynáře pozlobit, spustil by stavidlo až dolů. A co by se stalo? Ano, do náhonu by nemohla téct žádná voda a mlýn by byl na suchu a nemohl by mlít.

Děti, tady si povíme další pověst. Ta pověst je tak stará jako kostel, u kterého jsme stáli na začátku naší výpravy. Je to pověst o knížeti Oldřichovi a chudé prادلence Božence.

Děti, víte, kdo je to prادلenka?

Paní, která pere prádlo v ruce – u vody nebo v dřevěných neckách (takové vaně) na dvoře.

Děti, a jak se pere prádlo dneska?

Tak ten příběh, který budu za chvíli vyprávět, se odehrává v době, kdy se špinavé prádlo muselo dát do proutěného koše a odnést k řece. Tam ho prادلenka prala v ledové vodě – různě žmolala a na plochých kamenech do prádla tloukla kusem dřeva, aby se špína dostala pryč.

Viděli jste pohádku Tři oříšky pro Popelku? Tam dokonce macecha poslala práť Popelku k řece, když byl sníh a jí úplně mrzly ruce.

Pokud to počasí a stav vody dovolí, můžeme děti nechat, ať si namočí ruku do vody a ohodnotí, jak je studená.

Ale už abych začala vyprávět! Před tisíci lety se přemyslovský kníže České země Oldřich vydal na lov do lesů. Bylo to brzy zjara, ještě nebylo příliš teplo, ale sluníčko svítilo a ze země se klubaly první květiny. Najednou kníže uviděl mohutného jelena. Chtěl ho ulovit, a tak jej pronásledoval cestou necestou. Jelen se mu však v hustém mlází ztratil.

Kníže pak v lese bloudil, až náhle u vody uviděl spanilou selkou dívku Boženu, jak pere prádlo. Dívka ho na první pohled zaujala, nejen svou krásou. Zdálo se mu, jako by se kolem ní vznášel zlatý opar. Když zvedla hlavu a usmála se na něj, srdce mu začalo silně tlouct! Zamíloval se do ní! Neváhal. V tu chvíli si byl jist, že si tuto dívku vezme za ženu. Tak se i stalo a z obyčejné prادلenky Boženy se stala kněžna, která spolu s ním vládla českému knížectví.

ÚKOL POHYBOVÝ:

Zkusíme si, jak musela Boženka to prádlo v potoce máchat. Předkloníme se a máváme rukama ze strany na stranu.

Od jezu půjdeme dále po zelené značce chvíli po velmi úzké pěšince. Blížíme se k peřejím na řece Doubravě. Protože značená cesta vede těsně vedle řeky, zvolíme odbočení doleva (na stromě je cedule Martinský jez) na pohodlnější širší neznáčenou cestu, která nás zavede na palouček.

5 ZASTAVENÍ PALOUČEK

Děti, teď se podívejte kolem sebe, kolik je tu stromů! Poznáte ty stromy s bílou kůrou? To jsou břízy. Zkuste najít každý nějakou břízu a doběhněte k ní.

Tak a děti, poznáte dub? Ukážeme si jeho lístečky (najdeme je i v pracovním listě). Víte, jaké plody rostou na dubu? Ano, žaludy! Rumcajs si s nimi nabíjel pistoli! Můžeme si zde přečíst pohádku **Jak Rumcajs řekl a Cipísek střelil trojím žaludem**.

ÚKOL POHYBOVÝ: Víte, jak strom roste ze semínka? Dřepneme si na bobeček, postupně se zvedáme, jak stromek roste a pak vyhodí jednu větvičku (ruku) a pak druhou. Když fouká vítr, strom se klátí ve větru.

Zde se můžeme nasvačit nebo s dětmi zahrát i další pohybové hry. Pokračujeme po cestě kousek dále a dojdeme opět na zelenou značku a travnaté prostranství u řeky, kde můžeme krásně pozorovat peřeje. Došli jsme do nejvzdálenějšího místa naší exkurze – ušli jsme 1 km.

6 ZASTÁVKA PEŘEJE NA DOUBRAVĚ

Děti, tohle jsou peřeje. Tady řeka překonává ve svém korytě překážky – veliké kameny, proto zde voda hodně bublá a víří. Zavřete si na chvilinku oči a poslouchajte řeku. Máme-li štěstí, můžeme pozorovat kačeny. V řece žijí ryby a mohli bychom zde vidět také žáby.

Děti, víte, jak dělá ryba?

Obrátíme se na cestu zpět. Vrátime se na palouček, kde si můžeme s dětmi splnit jednoduchý úkol pro zpáteční cestu.

ÚKOL TVOŘIVÝ:

Zkuste si udělat jednoduchou lodičku – stačí kousek klacíku, kus kůry nebo velký list. Lodičku můžeme i ozdobit kvítky.

Lodičky nám ukazují, kam voda teče. Když půjdeme po břehu ve směru plavby lodiček, jdeme po proudu. Když jdeme obráceně, tak jdeme proti proudu. Takže sem jsme, děti, přišli proti proudu řeky Doubravy a vracíme se po proudu.

TIP:

Pokud se vám dnešní výlet líbil, můžete se vydat do ještě starší historie a zkusit **Výpravu za Kelty k Nasavrckám**. Ta se dá spojit s návštěvou **expozice Po stopách Keltů** na nasavrckém zámku nebo můžete navštívit **archeoskanzen Země Keltů**.

TIP:

Pokud vás nalákala silueta **hradu Lichnice**, ten je také možné navštívit a výlet spojit třeba i s procházkou tajemnou **Lo-větínskou roklí** pod hradem.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

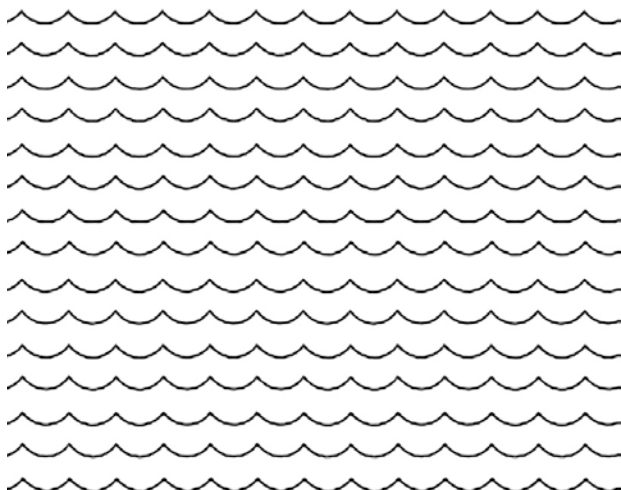
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST

1. Vybarvěte obrázek zobrazující knížete Oldřicha a Boženu.

2. Obtáhněte a dokreslete do řeky vlnky.

3. Vybarvi listy.
Z jakého jsou stromu?

